

SANNA NYQVIST

Sunnuntaikävelyllä Venetsiassa

Max Ryyänen, *Learning from Venice: What a Unique City Can Teach About the Aesthetic*. Omakustanne, 2009. Saatavilla verkossa: <https://oa.doria.fi/handle/10024/46979>. 239 s.

Venetsiaan matkustetaan kaupungin historian, arkkitehtuurin ja taidearteiden tähden, mutta viime vuosikymmeninä myös kaupungin arki on noussut enenevän kiinnostuksen kohteeksi. Donna Leonin suosittu Brunetti-dekkarisarja (1992–) kuvaa rikosten ohella venetsialaista perhe-elämää ja virastojen byrokratiaa, Predrag Matvejević tutkii paikallisia traditioita ja murteisen kielenparren kautta välittyviä kulttuurisuhteita (*The Other Venice*, 2007) ja runoilija Joseph Brodsky puolestaan kuvaa pitkäaikaisen vierailijan arkea sumujen ja tulvien talvisessa Venetsiassa (*Veden peili*, 1994).

Venetsian arki kiinnostaa myös Max Ryyänestä, jonka lokakuussa 2009 Helsingin yliopistossa tarkastettu estetiikan väitöskirja kysyy, mitä Venetsia voi opettaa meille kaupungeista ja niiden kokemisesta. Ryyänen keskittyy turistin näkökulmaan, sillä hänen mukaansa 60 000 asukkaan kaupungista on jo kadonnut aito urbaani elämä. On mahdotonta löytää paikkoja, joissa

vain paikalliset kävisivät. Palvelut ja joukkoliikenne on suunnattu turisteille. Ryyänen mainitsee moneen kertaan esimerkkinä kuivuvan pyykin, joka saattaa olla vierailijalle päiväretken kohokohta: merkki alkuperäisäsatuksesta. Autenttisuuden tavoittelu taidearteiden kaupungissa on saanut turismin valtakaudella uusia muotoja.

Museo ja teemapuisto

Ryyänen korostaa kahta elementtiä, joiden ansiosta urbaani kokemus Venetsiassa eroaa muista kaupungeista. Ensimmäinen on vesi, joka toimii paikallisen joukkoliikenteen väylänä ja jonka haju, äänet ja heijastukset ovat läsnä kaikkialla. Toinen on käveleminen, hitaaseen havainnointiin pakottava tapa ottaa haltuun autoton ja pyörätön kaupunki. Vaarallisen ja meluisan liikenteen puuttuminen on toisaalta tulleele luksusta, ja vaikka keskiaikaiseen kaupunkilabyrinttiin eksyy helposti, turisteille suunnatut katukyltit, infopisteet ja muut palvelut palauttavat pian kartalle.

Turismiin liittyy väistämättä kitsch, jonka ilmenemismuotoja

Ryyänen tarkastelee monilla tavoilla. Yksi näistä on sentimentaalinen käyskentely kauniissa ympäristössä, mitä suomeksi voisi kutsua sunnuntaikävelyksi. Venetsia tarjoaa sille ideaaliset puitteet: kaupunki on suhteellisen pieni, historiallinen, hiljainen ja ennen kaikkea kaunis – vai pitäisikö sanoa sievä? Sillä vaaleanpunaiset, valkoisella sokeri-kuorrutuksella reunustetut palatsit, vedessä kertautuvat auringonlaskut ja ”imelät sillat” (*cheesy bridges*) vastaavat hyvin tämän päivän käsitystä siitä, mitä kitsch on.

Kävely ja kitsch ovat olennainen osa teemapuistokokemusta. Tämä analogia saa Ryyänän ristimään Venetsian teemapuistoksi: ”Ready-made, over-produced, often even presented via foreign, non-expert matrixes (tourist offices, traveling companies), the theme park grows over the local peculiarities and the entrepreneurs who have contact and access to them.” (151) Toisaalta, erona tehtyihin teemapuistoihin, Venetsia on historiallisessa mielessä ”aito”, minkä tähden se muistuttaa Ryyänän mukaan myös museota, paikkaa, jossa voi tavalli-

sesti vain katsoa, mutta ei koskea tai kokea. Kaupunki tarjoaa turvallisia, helppoja kokemuksia keskiluokkaiseen makuun.

Mielipiteitä, väitteitä, vastaväitteitä

Entä sitten Rynnäsen kirja, mitä se tarjoaa Venetsiasta tai urbaanista estetiikasta kiinnostuneelle lukijalle? Muodoltaan ja ennen kaikkea tyyliltään se ei muistuta tavallista väitöskirjaa. Rynnänen kirjoittaa esseistisesti, henkilökohtaisesti, helpotajuisesti. Selkeästi tematisoidut luvut viipaloivat Venetsiasta helposti sulavia paloja ja jutusteleva tyyli houkuttelee (tai paikoin provosoi) lukijan mukaan keskusteluun.

Kuten kaikissa hyvissä keskusteluissa, tässäkin nousee esiin vastaväitteitä. Eräs kirjan kummallisuuksista liittyy Rynnäsen tapaan erotisoida Venetsiaa, houkuttelevaa ja viettelevää, kuumaa, kosteaa ja ahdasta kaupunkia. Kaunokirjalli-

suudessa Venetsian personifiointi naiseksi on pitkä perinne, mutta Rynnänen ei viittaa siihen. Sukupuolittava metaforiikka tekee Venetsian kokijasta miehen, vietellyn ja valloittajan. Myötäsukaisempi lukija näkisi kliseen refleктоimattomassa soveltamisessa ehkä osoituksen Venetsian kaikenläpäisevästä kliseisyydestä, mutta kun toisaalla Rynnänen osoittaa olevansa taitava kliseiden nyanssien analyysoija, tämä tulkinta ei tunnu toimivan.

Kirjoittajana Rynnänen asemoi siis itsensä Venetsian rakastajana, mutta hänen suhteensa kaupunkia määrittäviin turistimassoihin on ristiriitainen. Yhtäältä hän tuo esiin vaikkapa mieltymyksensä sunnuntaikävelyyn ja puhuu turisteista me-muodossa, toisaalta asettautuu turistilaumojen yläpuolelle ja antaa lukuisia esimerkkejä omasta, ylemmästä paikallistuntemuksestaan. Tämä kaksinaisrooli on tyypillinen monille matkailijoille, mutta koska Rynnänen ei juuri kohdistaa siihen

analyyttistä katsettaan, johtopäätökset turismista asenteena on lukijan tehtävä itse.

Vaikka esseistinen tyyli tekee Rynnäsen väitöskirjasta poikkeuksellisen mukavan lukukokemuksen, paikoin se murentaa tekstin vakuuttavuutta argumentoivana esityksenä. Mielipiteet ja yleistyksiset vievät pohjan sellaisiltakin väitteiltä, joita voisi puolustaa tieteellisen kirjoittamisen keinoin. Kirjoittajan huolettomuus näkyy myös useissa sinänsä harmittomissa asiavirheissä. Välillä käy mielessä, olisiko suomenkielinen esseekokoelma ollut englanninkielistä väitöskirjaa parempi foorumi tälle aihepiirille ja käsittelytavalle.

Rynnäsen ajatukset ovat kuitenkin antoisia, ja vaikka kirja keskittyykin enemmän Venetsiaan itseensä kuin sen antiin kaupunkiestetiikalle yleisemmin, tämä rajaus toimii. Kummajaisena kaupunkien joukossa Venetsia tarjoaa älyllisille harjoituksille poikkeuksellisen mielenkiintoiset puitteet.